

Complexnummer: 512552

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Nederlands Hervormde Kerk

Aantal complexonderdelen

3

Monumentnummers van complexonderdelen

512553, 512554, 512555

Woonplaats

Eastermar

Gemeente

Tytsjerksteradiel

Provincie

Fryslân

Locatie van het hoofdobject

Torenlaan 14, 9261 VZ te Eastermar

Complexomschrijving

Inleiding

Een aan weerszijden van de Torenlaan gelegen complex van gebouwen, behorende bij de Hervormde Gemeente. Het complex bestaat uit drie bouwwerken, te weten een ZAALKERK, een PASTORIE en een GEBOUW voor Christelijke Belangen. De kerk is in 1868 opgericht, de pastorie in 1875 en het verenigingsgebouwtje in 1924. De pastorie ligt schuin tegenover de kerk, aan de overzijde van de weg. Het gebouw voor Christelijke Belangen staat naast de kerk en is ermee verbonden door een lage na-oorlogse aanbouw onder plat dak. Het exterieur van kerk en pastorie is vrijwel gaaf; het gebouw voor Christelijke Belangen is verlengd met een aanbouw. Zowel het terrein waar kerk en verenigingsgebouw op liggen als dat waar de pastorie op staat zijn omgracht en deels omzoomd door hoge bomen. Een eenvoudige betonnen brug met dito pijlers en ijzeren leuningstijlen voert naar het deel waar het verenigingsgebouw is gelegen; gemetselde dammen met naoorlogse hekken geven toegang tot kerk en pastorie. Het naoorlogse verbindingsstuk tussen de kerk en het gebouw voor Christelijke belangen valt buiten de bescherming van rijkswege.

Omschrijving

Kerk en pastorie zijn beide uitgevoerd in een voor die tijd kenmerkende Eclectische stijl. Het gebouw voor christelijke belangen heeft een afwijkende vormgeving, meer gebruikelijk voor de periode rond 1920. De buitenmuren bestaan uit roodbruine bakstenen. De buitenmuren van kerk en pastorie zijn gedecoreerd met gepleisterde pilasters en die van het gebouw voor christelijke belangen met een gevelband van uitgewassen grindbeton.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Ondanks het feit dat de drie gebouwen een verschillend bouwjaar hebben vormen ze samen een beeldbepalend geheel, waarvan de eenheid versterkt wordt door de boomrijke omgeving.

Waardering

Het kerkelijk complex van kerk, pastorie en gebouw voor Christelijke Belangen is van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- vanwege de samenhang met de plaatselijke historie van de Hervormde Gemeente;
- vanwege de ruimtelijke en functionele samenhang van de verschillende onderdelen;
- vanwege de zorgvuldige detaillering uit verschillende perioden, die toch een eenheid vormt ;
- vanwege beeldbepalende en dominerende ligging in het dorp.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 512553

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 september 1999
Kadaster deel/nr	82797/58

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>		
Eastermar	Tytsjerksteradiel	Fryslân		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Oostermeer	H			1498

Omschrijving**

Omschrijving

Een in eclectische trant uitgevoerde KERK, naar een ontwerp van R. Kielstra. De aannemer was K.F. Ozinga uit Dokkum. De kerk is volgens een gedenksteen in de zijgevel in 1868 gebouwd en is opgetrokken in roodbruine bakstenen onder een zadeldak gedekt met zwarte platte Friese pannen; gietijzeren goot op dito klampen; voor op het dak een toren, bestaande uit een vierkante onderbouw met daarop een leien torenspits, in maasdekking gelegd. Het torendeel is in 1894 vernieuwd.

Voor-, achter- en zijgevels hebben een uitgemetseld trasraam en bevatten spitsboogvensters met gietijzeren tracering: de zijgevels hebben elk vijf ramen en de voorgevel heeft er drie, waarvan de middelste een slag groter is dan de rest. Boven dit grotere raam zit een rond klein venster dat een brede witgepleisterde omlijsting heeft met vier sluitstenen. De achtergevel heeft drie grote roosvensters, waarvan één in de topgevel. De gevels bevatten pleisterwerkdecoraties: op de hoeken van middenrisaliet en gevels zevenkantige, gepleisterde pilasters waarop een met zink ommantelde "kegel" is gezet. Een gepleisterde cordonlijst maakt een verspringing in het middenrisaliet; gietijzeren rozetankers aan achter- en zijgevels. In de noordgevel zijn twee gevelstenen aangebracht waarop de volgende tekst te lezen staat:

Tijdens de stichting dezer kerk was Op den 2 juni 1868 werd door Willem Harders Dirk Gjalts Reitsma de eerste steen Predikant Alhier; aan dit kerkgebouw gelegd en waren ouderlingen en diakenen: In dat jaar waren kerkvoogden: Roelof Valentijns Boeling, Rijkpe Tjerks Atsma, Alle Martinus Wagenaar, Gjalte Wiicor Reitsma, Johannes Jans de Boer, Gerhard Reeling Johannes Buning.

De voorgevel heeft als beëindiging een opklimmend boogfries dat wordt doorbroken door het middenrisaliet. In het risaliet een dubbele deur gevat in een stucomlijsting met fronton. Dezelfde deurpartijen, maar dan met een enkele deur in de zuidgevel. De gepleisterde accenten keren terug bij de toren: hoekpilasters met kegeldecoratie. Frontons bovenop de vier zijden van de toren; rondom gekoppelde spitsboog galmgaten onder gemetselde rondboog met aanzet- en sluitstenen van stuc; in drie van de vier zijden een rond uurwerk. Het uurwerk stamt uit 1924 en is afkomstig van de Gebr. Van Bergen te Midwolda. De torenspits draagt een gouden

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

bol met kruis en windhaan.

Aan de achterzijde van de kerk is een vijfzijdige CONSISTORIE aangebouwd, die lager is dan het kerkgebouw; venster in de achterste drie zijden. Het materiaalgebruik is identiek aan dat van de kerk.

Het INTERIEUR is in de jaren vijftig grotendeels vervangen. Bewaard gebleven details zijn de vier ronde ventilatieroosters met gietijzeren decoratie, bovenin het tongewelf. De roosters zijn omringd door sierpleister met plantenmotieven. Aan de zijwanden bevinden zich de rouwborden uit 1888 en 1934. Op de houten orgeltribune bevindt zich een orgel met decoratief houtsnijwerk. Het is een gaaf éénklaviersorgel, met aangehangen pedaal, in 1888 vervaardigd door J.F. Kruse - Firma W. Hardorff & Zoon, Leeuwarden.

Waardering

De Nederlands Hervormde zaalkerk uit 1868 is van algemeen cultuur- en architectuurhistorisch belang:

- als essentieel ruimtelijk en functioneel onderdeel van het complex met pastorie en verenigingsgebouw;
- vanwege de hoge mate van gaafheid van het exterieur;
- vanwege de vormgeving, met gebruik van Eclectische elementen;
- vanwege de ornamentiek;
- vanwege waardevolle interieuronderdelen, waaronder het orgel en het uurwerk;
- vanwege de beeldbepalende ligging.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerk

Monumentnummer*: 512554

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 september 1999
Kadaster deel/nr	82797/43

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>		
Eastermar	Tytsjerksteradiel	Fryslân		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Oostermeer	M			294

Omschrijving**

Omschrijving

De PASTORIE bij de Nederlands Hervormde kerk is een in Eclectische stijl gebouwd blokhuis uit 1875. Het door architect D.D. Duursma ontworpen pand is symmetrisch van opzet. Met uitzondering van de geheel gepleisterde achtergevel zijn de gevels opgetrokken in bruine bakstenen op uitgemetseld trasraam, onder een afgeknot schilddak, gedekt met zwarte platte Friese pannen; gepleisterd attiek met verdiepte rechthoekige vlakken.

Zowel voor- als achtergevel hebben gepleisterde, vijfkantige hoekpilasters, waarop een vaas van stuc staat. De pilasters worden herhaald bij de centrale ingangspartij. Deze bestaat uit een hoog opgaande gevel waarin een omlijste vernieuwde deur met bovenlicht; daarboven een kajuit met een drielichtsvenster; Frans balkon met een decoratief gietijzeren hek. Attiek op de kajuit met kuifwerk en twee vazen. Twee gevelstenen aan weerszijden van de entree met de tekst: "De eerste steen aan deze pastorie is gelegd door Rijkpe Tjerks Atsma Jr: den 23 Junij 1875, D.D. Duursma, architect en J. Pijckstra, aannemer", en: "Deze pastorie is gesticht onder het beheer der kerkvoogden Tjerk Rijkpes Atsma, Dirk Gjalts Reitsma, Binne Roelofs Reeling, Predikant van Alhier, Willem Frederik Bluggel." Aan weerszijden van de ingang getoogde H-vensters met gepleisterde omlijsting die is verbreed rond de bovenlichten; een gepleisterde cordonlijst verbindt de houten onderdorpels met elkaar. Midden in de achtergevel een dubbele houten deur met gerond bovenlicht en een gepleisterde kajuit erboven; pilasters, attiek en vazen als bij de kajuit aan de voorzijde. Vernieuwde raam- en deurindeling in de rest van de achtergevel wijzigingen.

Van het INTERIEUR zijn vermeldenswaard de deels intact zijnde gestucte plafonds en het ronde bovenlicht op de verdieping.

De indeling van de PLATTEGROND heeft nauwelijks wijzigingen ondergaan.

Waardering

De pastorie is van algemeen cultuur- en architectuurhistorisch belang:

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- als essentieel ruimtelijk en functioneel onderdeel van het complex met de kerk en het verenigingsgebouw;
- vanwege zijn zorgvuldige en rijke detaillering in Eclectische stijl;
- als onderdeel van het oeuvre van de architect;
- vanwege de redelijke mate van gaafheid van exterieur;
- vanwege de beeldbepalende ligging, met deels omgrachte tuin, tegenover de kerk.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerkelijke dienstwoning

Functie

Pastorie(F)

Monumentnummer*: 512555

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 september 1999
Kadaster deel/nr	82797/49

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Eastermar	Tytsjerksteradiel	Fryslân

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Oostermeer	H			1498

Omschrijving**

Omschrijving

GEBOUW voor Christelijke Belangen gebouwd in 1924, met elementen uit de Interbellumstijl. Met de uitvoering was belast J.D. Schuilenga uit Surhuisterveen. Het pand met rechthoekig grondplan is opgetrokken in roodbruine bakstenen onder een zadeldak met wolfseind aan de achterzijde, gedekt met zwarte platte Friese golfpannen; strakke windveren aan de voorzijde. Een expressief element in het verder sober vormgegeven gebouw vormt het torentje naast de voorzijde, iets teruggelegen. De toren staat onder een tentdak dat op vier ronde grindbetonnen pijlers staat; zinken piron. Doorlopend boogfries van decoratief metselwerk; een grindbetonnen gevelband verbindt toren en voorgevel visueel met elkaar. De entree van het gebouw is in de toren. De voorgevel van het gebouw wordt gedomineerd door een vierdelig raam, met bovenin drie horizontale roeden; boven de middelste twee raamdelen een halfronde bovenlicht met rastervormige tratering; een rollaag met muizetanddecoratie en een sluitsteen van grindbeton omsluit de boogvorm. Aan de achterzijde een vernieuwde verlenging van het gebouw.

Waardering

Het gebouw voor Christelijke Belangen uit 1924 is van algemeen belang:

- als ruimtelijk en functioneel onderdeel in het totaal van het complex;
- vanwege de vormgeving.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Religieuze gebouwen	Kerk en kerkonderdeel	Catechisatielokaal

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument